

Alaga'oa o Tagata Saunia Mai

Ona ua [faatuputeleina gaoioiga inosia fesaga'i i AAPIs](#) a o faagasolo le tulaga lamatia ole COVID-19, e taua le iloa le gaoioiga e tatau ona faia pe a vaaia i se mea faaletonu. Ina ia tali atu i lenei tulaga, [Asian Americans Advancing Justice](#) ma [Hollaback!](#) o lo'o saunia mai se toleniga a o faagasolo Aperila ma Me. Ina ia resitalaina mo se faatasiga toleniga, asiasi le itulau ile [Toleniga ile Komepiuta mo Tagata Faas](#) alavei mai.

E iai foi ile Hollaback! ni [Alaga'oa Faasalavei o Tagata Lata Ane](#), ia e a'oa'oina le "5 Ds of Bystander Intervention."

FAALAVELAVE o se tasii na auala faafaigofie e mafai ona faasalavei atu. O le autu ia taumafai e faamutaina le gaoioiga fai e ala ile faalavelave atu iai. O le manatu ia le ao atu ile tagata osofa'i mai ae talatalanoa tuusa'o ile tagata sa sauaina. 'Aua le talanoaina e uiga ile sauaga. Nai lo lea, ia talanoa i se mea e mamao ese le manatu. E mafai ona faia faapea:

- Faataga leiloa. Fesili mo le taimi. Faafoliga atu e lua te masani lelei ma le tagata o lo'u sauaina. [Talanoa iai e uiga i se isi mea](#) ma e ua'i ese manatu mai le tagata osofa'i.
- Tu atu ile ogatotonu. [Ia faaauau mea sa e faia](#), ae ia tu i le ogatotonu ole tagata osofa'i ma le tagata sauaina.
- Ia Faataga masa'a lou ipu kofe, seleni i lou taga, pe faatupu le pisapisa o.

Ia mautinoa, ua e malamalama ile tulaga ma filifilia se auala e Faasalavei atu e talafeagai. O le tagata sa ono sauaina o le a iloa atu lou taumafaiga, ma talosia o lou tala poo gaoioiga o le a faafilemu ai le tulaga sa iai.

TOFIA SE ISI pe a e talosaga mo se fesoasoani, o se alaga'oa, poo se fesoasoani mai se isi tagata. O faata'ita'iga nei o mea e mafai ona e faia:

- Saili le pule ole faleoloa, ave pasi, po o se tagata galue ma talosaga atu ia latou faasalavei mai.

- Afai o e latalata i se fale a'oga, faafesoota'i se faia'oga poo se tasi ile ofisa i luma. I fale a'oga kolisi, ia fesoota'i le 'au puipui poo se tasi o i le ofisa taulamua ole iunivesite.
- Ia fai i lou uo ma ta'u atu iai isi auala ole Faalavelave (eg. talosaga mo le taimi, faasinoga o auala, pe faia se talanoaga e ese mai le sauaga) ina ia talanoaina ma le tagata o sauaina a o e sailia se tagata e tofia iai.
- Talanoa i se tagata lata ane ua iloa atu le tulaga ua iai ma atonu e mafai ona fesoasoani atu e ala ile faasalavei atu. Galulue faatasi.
- Vili le 311 poo le 911 (afai e te saogalemu) ina ia talosaga mo se fesoasoani. A o le'i vili le 911, ia fa'aaoga le Faalavelave atu ina ia faamautinoa e mana'o le tagata ua sauaina e faia loa sou gaoioiga. O isi tagata e ono le mautonu pe to'a pe afai e faasalavei atu leoleo. Mo le tele o tagata ma vaipanoa, o se talaaga ole sauaina e leoleo ua i'u ia fefefe ma le mautonu i le faasalavei atu o leoleo, ma ile tulaga ua iai nei, e tele vaipanoa, pei o tagata e le sitiseni, e ono lagona ua le saogalemu ile leoleo. I nisi tulaga, atonu e le mafai ona oo atu ile tagata lea, e fua ile tulaga, e manaomia ona e fa'aaoga lou faautautaga.

E mafai ona fesoasoani pe a pu'eina se mea na tupu a o tutupu i se tasi, ae e iai foi mea e manaomia ona manatua e tusa ai ma le saogalemu ma le tiute tauave **FAAMAUMAUGA** o se sauaga. Ia siaki ifo [lenei tusi o fautuaga](#) mai le WITNESS mo nisi 'auililiga.

Muamua, ia iloilo ina le tulaga. Pe o fesoasoani atu se isi ile tagata ua sauaina? Afai e leai, fa'aaoga se tasi o isi D's e fa. Afai o fesoasoani atu se tasi, ia iloilo ina lou lava saogalemu. Afai o e saogalemu, amata loa ona pu'eina le vitio. I TAIMI UMA ia fesili ile tagata sauaina po o le a e manao e fai ma le vitio sa e pu'eina. 'AUA lava e te faasoa atu i luga le tafa'ilagi e aunoa ma le latou faatagana. E tele ni mafuaaga e faia ai faapea. O le sauaina o se tulaga e faalotovaivai ai. Ole fa'aaogaina se 'ata poo se vitio o se tagata ua sauaina e aunoa ma le faatagana o lena tagata e mafai ona lagona ai e lena tagata ua atili ona leai se malosia. Afai e faasoa atu le vitio ma ua salalau tele atu e mafai ona atili sauaina le tagata ma se tulaga lauiloa atonu e le mana'o iai le tagata. Ae le gata i lea, ole faasalalauina ole vitio e aunoa ma le faatagana ole tagata ua sauaina e avea ai le mea sa tupu ma mea e lautele atu – o se tulaga e mafai ona tupuga mai ai ni tulaga faaletulafono, ae maise pe afai o le gaoioiga sauaga pe faatiga atu o se solitulafono. E ono faamalosi i latou e feutaga'i ma le faasologa faaletulafono i se auala e le mautonu ai.

Mulimuli lava, e mafai ona aafia tele le mea sa tupu. Ole faalauiloa ile lautele le aafiaga totino a se tasi e aunoa ma se latou faatagana e le o se auala e avea ai ma se tagata sauni mai e fesoasoani atu.

Atonu e te mana'o e **TALI TUUSA'O** i sauaga e ala ile ta'ua le mea sa tupu pe talanoa atu ile tagata osofa'i. O lenei faiga e ono lamatia ai: e ono toe suiga le sauaina ia oe ma atili ona tuputeleina le tulaga sa iai. A o le'i filifilia e tali tuusa'o atu, ia iloiloina le tulaga: Pe o e saogalemu faaleitno? Pe o saogalemu faaletino le tagata ua sauaina? Pe e foliga mai atonu o le a le tuputeleina le tulaga ua iai? Pe mafai ona e iloa atu e mana'o le tagata ua sauaina ia talanoa atu se isi? Afai e mafai ona e tali ioe i nei fesili uma, atonu e te mana'o loa ona filifilia e tali tuusa'o atu.

Afai e te filifilia e faasalavei tuusa'o atu, o nisi mea e mafai ona e ta'u atu ile tagata osofa'i:

- "E le fetau, e leai se faaaloalo, e le maliea, etc."
- "Tuu pea i latou."
- "O se manatu e faailoga tagata tauatane/tauafafine, faailoga lanu, (po o se isi lava ituaiga o sauaga), etc."

O le manatu taua ia faapuupuu ma tuusa'o. Taumafai ia le faia se talanoaga, tauiviga, po o se tau i upu, ona o auala na e mafai ona faatuputeleina le mataupu. A tali atu le tagata osofa'i, taumafai le mea sili e fesoasoani ile tagata sa sauaina nai lo le talanoa atu ile tagata osofa'i.

Ole faasalavei tuusa'o e ono lamatia ai, o lea ia faautauta ile faatinoina.

Tusa lava pe le mafai ona e gaoioi ile taimi lava lea, e mafai ona faia se suiga mo le tagata sa sauaina e ala ile siaki ia i latou ina ua mavae atu. O le tele o sauaga e vave lava ona tutupu, ia e mafai ona e faatali se'i uma atu ona talanoa atu lea i le tagata sa sauaina. O ni auala sili nei e fa'aaoga le auala e **FAATALALE**:

- Fesili iai po o a mai ma fai atu e faamalie atu ona ole mea ua tupu ia i latou.
- Fesili iai pe iai so o se auala e mafai ona e lagolago atu.
- Ofoina le alu faatasi ma i latou pe nonofo faatasi mo sina taimi.

- Faasoa atu ni alaga'oa ma i latou ma tauofo e faia se ripoti pe afai latou te mana'o iai.
- Afai se e pu'eina le vitio ole mea sa tupu, fesili iai pe e mana'o ia lafo atu ia i latou le vitio.

* **Se faasilasilaga e uiga ile saogalemu:** E matou te le mana'o lou lavea ona ole fesoasoani atu i se isi. Ia manatu i taimi uma ile saogalemu ma manatu i auala e ono tuua oe po o isi i se tulaga e mafai ona lamatia ai.